



Zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za 1. čtvrtletí roku 2023

Podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o své činnosti.



A. Činnost ochránce v číslech	3
B. Veřejná správa	6
B.1 Připomínky veřejného ochránce práv k návrhům právních předpisů	6
B.2 Poskytování dávek nemocenského po změně pohlaví (sp. zn. 456/2023/VOP)	10
B.3 Pokud soud rozhoduje o dětech, musí být rychlý. Pokud rodiče rozhodnutí nedodrží, musí být ještě rychlejší (sp. zn. 10198/2022/VOP)	11
B.4 Měnit střechu obsahující azbest lze jen s povolením stavebního úřadu (sp. zn. 12247/2022/VOP)	12
B.5 Policista musí vysvětlit, proč chce vidět občanský průkaz (15934/2022/VOP)	12
B.6 Byty jako černé stavby (sp. zn. 21/2021/SZD)	13
B.7 Konference, kulaté stoly a školení	14
C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění	15
C.1 Systematické návštěvy a zahájení série návštěv zařízení poskytujících gerontopsychiatrickou péči	15
C.2 Jednání se zástupci Ministerstva zdravotnictví	15
C.3 Konference, kulaté stoly a školení	15
D. Ochrana před diskriminací	17
D.1 Odmítnutí romského zájemce o podnájem družstevního bytu (sp. zn. 12227/2022/VOP)	17
D.2 E-learning antidiskriminačního práva	18
D.3 Osvěta	18
D.4 Zásadní pracovní jednání	18
D.5 Konference, kulaté stoly a školení	19
D.6 Mezinárodní spolupráce	19
E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením	20
E.1 Zasedání poradního orgánu a jeho pracovní skupiny	20
E.2 Výzkumy a doporučení ke zlepšení situace lidí s postižením	20
E.3 Mezinárodní spolupráce	22
E.4 Spolupráce s neziskovými organizacemi a lidmi s postižením	22
E.5 Konference, kulaté stoly a školení	23
E.6 Návštěvy zařízení	24



A. Činnost ochránce v číslech

V 1. čtvrtletí 2023 ochránce obdržel celkem **1965** podnětů. Podíl podnětů v působnosti (**72,9 %**) je pod průměrem roku 2022 (**80,55 %**). Nejvíce podnětů se tradičně týkalo sociálního zabezpečení – zejména důchodů a dávek (**463**), staveb (**116**) a ochrany dětí a mládeže (**104**).

V **96** podnětech lidé namítli nerovné zacházení, z toho v **62** případech z důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. Ochránce v **15** případech poskytl informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodním subjektům či vnitrostátním orgánům.

Ochránce navštívil **8 zařízení** a prostudoval **1490** rozhodnutí o vyhoštění.

Počty podnětů a činnost ilustrují následující obrázky:



PODNĚTY

72,9% ✓

podnětů patřilo do
působnosti ochránce,
a mohl se jimi tedy zabývat

 **1965**

podnětů doručených
v I. čtvrtletí 2023

sociální
zabezpečení | 463



ochrana dětí, mládeže
a rodiny | 104



správa na úseku
zdravotnictví | 77



stavby a regionální
rozvoj | 116



armáda, policie a
vězeňství | 100



věci cizinců | 75

96 podnětů s námitkou
nerovného zacházení



diskriminace ve smyslu
antidiskriminačního zákona
se týkalo **62** podnětů



ČINNOST



1490

prostudovaných
rozhodnutí o vyhoštění



ochránce natočil 7
podcastů



seminář
OSPOD v porozvodovém
konfliktu rodičů



DOPORUČENÍ:

pro Radu pro rozhlasové
a televizní vysílání v otázce
přípravy akčních a zaváděcích
plánů



15

vyřízených žádostí
o informace



ochránce provedl 4 systematické
a 4 následné návštěvy zařízení



ochránce uspořádal 11
vzdělávacích akcí



seminář
Děti cizinci bez doprovodu

například

Zohlednění principu
univerzálního designu
v činnosti Úřadu práce ČR



B. Veřejná správa

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů. Má právo nahlížet do spisů, žádat úřady o vysvětlení a může vést místní šetření. Zjistí-li pochybení úřadu, doporučuje opatření k nápravě, rozhodnutí úřadu nemůže zrušit ani nahradit.

B.1 Připomínky veřejného ochránce práv k návrhům právních předpisů

Ochránce se jako připomínkové místo pro meziresortní připomínkové řízení aktivně zapojuje do připomínkování právních předpisů i nelegislativních materiálů, které předkládají jednotlivá ministerstva či vláda a spadají do jeho působnosti. V prvním čtvrtletí tohoto roku ochránce vstoupil prostřednictvím uplatněných připomínek do 11 řízení o návrzích právních předpisů. V připomínkách pak celkově vnesl 83 dílčích připomínek. Ve stejném období roku 2022 uplatnil ochránce 4 připomínky s 9 dílčími připomínkami. Tuto činnost ochránce ilustruje následujícím obrázkem:





Připomínky k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony¹

Ochránce mimo jiné upozornil na to, že nastavený systém sociálního zabezpečení osob s dočasnou ochranou zakládá nedůvodnou nerovnost mezi cizinci s dočasnou ochranou a s jiným pobytovým oprávněním. Což je v rozporu nejen s mezinárodními závazky České republiky, ale i s Listinou základních práv a svobod a Evropskou sociální chartou, které zakotvují povinnost smluvních stran zacházet se státními příslušníky ostatních smluvních stran ve vztahu k přístupu k sociálnímu zabezpečení rovně jako s vlastními státními občany. Tento princip však navrhovaná novela nenaplňuje. Ochránce navrhoval, aby se rozšířila pomoc státu osobám s udělenou dočasnou ochranou tak, že budou vpuštěny do národních dávkových systémů.²

Připomínky k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách³

Ochránce přivítal navrženou změnu § 65 odst. 2 písm. d), kterou dojde k rozšíření okruhu osob oprávněných nahlížet do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi bez jeho souhlasu. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení uvádí, že pro výkon kontrolní činnosti správních orgánů není zdravotnické vzdělání nezbytnou podmínkou, naopak se jedná o její výrazné omezení. Již však neuvádí alespoň příkladný výčet konkrétních správních orgánů, které jsou za stávající právní úpravy ve své činnosti omezovány právě nemožností nahlížet do zdravotnické dokumentace. Ochránce proto navrhl doplnit znění důvodové zprávy o demonstrativní výčet orgánů, na které předmětné ustanovení dopadá a kterých se dotkne novelizační změna. Jmenovitě navrhl výslovně zmínit, že nově jsou do zdravotnické dokumentace bez souhlasu pacienta oprávněny nahlížet osoby pověřené prováděním inspekce poskytování sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí. Důvodem jsou možné výkladové obtíže a restriktivní přístup k interpretaci tohoto ustanovení ze strany poskytovatelů sociálních služeb.

Připomínky k Sedmé periodické zprávě České republiky o opatřeních přijatých k plnění závazků podle Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení a trestání (CAT)⁴

Ochránce upozornil na to, že smyslem procesu podávání zpráv o opatřeních, která stát přijal ke splnění svých závazků podle CAT, je vystavit se expertnímu pohledu Výboru a získat

¹ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11394>.

² Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11394>.

³ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11422>.

⁴ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11374>.



od něj doporučení pro ještě účinnější naplňování dané Úmluvy. Z tohoto důvodu ochránce upozornil na nekompletní či zavádějící vyjádření, u nichž navrhoval doplnění či změnu, která při akceptaci jeho připomínek umožní Výboru posoudit nastolená témata co nejpřílehavěji, aby v důsledku byla jeho doporučení pro ČR opravdu užitečná.

Připomínky k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách⁵

Cílem předloženého návrhu je v reakci na „kauzu Bečva“ zpřesnění kompetencí státních orgánů při řešení havárií, aby bylo do budoucna možné takové situace efektivně řešit. Samotné jádro předkládané novely řeší, které subjekty budou práce při zmáhání havárie řídit. Mělo by z něj být zcela zřejmé, který subjekt jaké práce řídí. Předložený návrh však tento požadavek nespĺňuje. Obsahová náplň „záchranných a likvidačních prací při havárii“ a „prací při zneškodňování havárie“ se totiž překrývá. Ochránce proto navrhl přepracovat návrh tak, aby bylo zřejmé, kdy řídí práce při zmáhání havárie Hasičský záchranný sbor a kdy vodoprávní úřad.

Připomínky k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu⁶

Návrh ve větším rozsahu novelizuje ustanovení, která se týkají možnosti uložení nápravných opatření v případě znečišťování nebo ohrožení zemědělské půdy. Mění také ustanovení týkající se přestupků na úseku ochrany zemědělského půdního fondu (ZPF). Ochránce upozornil na to, že předložený návrh opomíjí problém identifikace osoby, které by bylo možné opatření k nápravě nebo sankci uložit. Ochránci jsou z činnosti známy případy, kdy se orgánu ochrany ZPF nepodaří ztotožnit osobu, která se dopustila či dopouští porušování zákona. Protože nejde o vlastníka zemědělské půdy, kterého lze dohledat v katastru nemovitostí. Jde o situace, kdy vlastník zemědělské půdy a osoba, která jeho zemědělskou půdu užívá, nespĺpracují s úřadem. Další obtížně řešitelnou situací je taková, kdy osoba, která porušila právní předpisy, zemře nebo zanikne bez právního nástupce. Orgán ochrany ZPF pak nemá s kým zahájit správní řízení o uložení nápravných opatření nebo sankce. V předloženém návrhu se výše uvedené skutečnosti opomíjí.

Připomínky k aktualizaci seznamu bezpečných zemí původu⁷

Návrh rozšiřuje seznam bezpečných zemí původu a vypouští teritoriální výjimky u dvou zemí, a to Gruzie a Moldavska. Ochránce upozornil například na spornost uplatňování teritoriálních výjimek a aktuálně probíhajícímu řízení o předběžných otázkách před Soudním dvorem (věci C-257/2022 a C-406/2022). Ochránce má za to, že v případě pochybností o bezpečnosti určitého regionu taková země na seznamu bezpečných zemí původu figurovat nemůže, jelikož nenapĺňuje kritéria pro zařazení na tento seznam.

⁵ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11386>.

⁶ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11388>.

⁷ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11390>.



Připomínky k novele zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách⁸

Ochránce se kriticky vyjádřil k výši a nastavení příspěvku na péči. Upozornil na to, že současná výše příspěvku na péči je naprosto nedostatečná a doplnil, že následovat by měla zásadní reforma systému a distribuce finančních prostředků od státu směrem ke koncovým příjemcům péče. Zvláštní pozornost musí stát věnovat také osobám s nejvyšší mírou podpory.

Připomínky k návrhu nařízení vlády, kterým se mění některá nařízení vlády v oblasti nepřijatelnosti žádostí o udělení oprávnění k pobytu na území České republiky podávaných na zastupitelských úřadech v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině vyvolaným invazí vojsk Ruské federace⁹

Cílem navrhovaného nařízení vlády je rozšířit výčet výjimek z nepřijatelnosti podávání žádostí na velvyslanectví pro držitele dočasné ochrany o řadu pobytových titulů. Ochránce považuje za žádoucí zařadit do uvedených výjimek i žádosti za účelem studia podle § 64 písm. c) zákona o pobytu cizinců. Jedná se o vzdělávání na středních školách. V praxi se objevují případy, kdy studenti středních škol s dočasnou ochranou udělenou v jiném členském státě chtějí studovat v České republice. Ochránce se zabýval např. případem nezletilého chlapce, který se svojí matkou utekl do Bulharska, kde jim byla udělena dočasná ochrana. Následně se přestěhovali do České republiky. Chlapec má zájem studovat chemii a přihlásil se na střední chemickou školu. Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra zahájil řízení o zrušení dočasné ochrany v České republice, protože zjistil, že mají již dočasnou ochranu v Bulharsku. V daném okamžiku chlapec neměl žádnou možnost, jak legálně zůstat na území České republiky a dokončit střední školu. Je pochopitelné, že když ukrajinští státní příslušníci přijedou do země, kde se cítí bezpečně, což je v danou chvíli jejich prvotní cíl, požádají o dočasnou ochranu. Časem se však může ukázat, že z nejrůznějších důvodů (rodinné vazby apod.) preferují přesun do jiného členského státu. Proto ochránce navrhl zařazení výjimky.

Připomínky k návrhu zákona o vysokých školách¹⁰

Ochránce mimo jiné nesouhlasil s návrhem zajištění podpůrných opatření podle pravidel, která mají být stanovena ve vnitřních předpisech školy. Ochránce se obává, že určité vysoké školy nastaví vnitřním předpisem zcela minimální opatření, která sice budou v souladu s tímto zákonem, ale reálně studentům se specifickými vzdělávacími potřebami poskytovat potřebnou podporu nebudou. Z toho důvodu ochránce považuje za vhodné, analogicky s úpravou pro jiné stupně vzdělávání, upravit konkrétněji pravidla na legislativní úrovni nebo alespoň formou jiných nástrojů MŠMT, např. metodických pokynů.

⁸ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11378>.

⁹ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11392>.

¹⁰ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11556>.



Připomínky veřejného ochránce práv k návrhu zákona o sociálně-právní ochraně dětí¹¹

Ochránce se mezi dalšími připomínkami zaměřil na otázku deinstitucionalizace péče o nejmenší děti. Ministerstvo práce a sociálních věcí v důvodové zprávě uvádí, že „navrhovaná právní úprava má (...) výrazný pozitivní dopad na naplnění závazků České republiky vyplývajících pro ni z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.“ V kontrastu s tímto prohlášením zachovává výjimku z obecného zákazu umístování nejmenších dětí do ústavních zařízení (účinného od 1. 1. 2025) ve vztahu k dětem s postižením (bod 17, ustanovení § 13a odst. 6). V rozdílném zacházení s dětmi s postižením ve srovnání s dětmi bez postižení ochránce spatřuje možný rozpor se závazky České republiky podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, a to konkrétně s těmi, na které odkazuje sám předkladatel ve své důvodové zprávě: s články 5, 7 odst. 1 a 23 odst. 3 Úmluvy (explicitní závazek smluvních států zajistit dětem s postižením rovná práva na život v rodinném prostředí). Ochránce proto předkladateli navrhol, aby v důvodové zprávě výslovně uvedl, že navrhovaná úprava zakládá (zachovává) rozdílné postavení dětí s postižením oproti dětem bez postižení. Současně navrhol, aby se ministerstvo v důvodové zprávě přihlásilo k závazku přijetí systémových opatření, která umožní umístit děti s postižením do dovršení 3 let věku (v případě nezbytnosti jejich odnětí z péče rodičů) do vhodného rodinného prostředí. Posledním návrhem byla úprava důvodové zprávy o doplnění předpokládaného časového horizontu, ve kterém předloží návrh na změnu zákona, kterým bude zrušena předmětná výjimka týkající se dětí s postižením.

B.2 Poskytování dávek nemocenského po změně pohlaví (sp. zn. 456/2023/VOP)¹²



Změna pohlaví není důvodem pro ukončení dočasné pracovní neschopnosti a vystavení další s novým jménem a rodným číslem. Lidé, kteří pobírali dávky nemocenského při dočasné pracovní neschopnosti před změnou pohlaví, mohou i nadále pobírat dávky ode dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Okresní správy sociálního zabezpečení musí fungování tohoto systému zajistit a informovat o něm lidi, kteří podstoupili změnu pohlaví (§ 4 odst. 2 správního řádu).

Stěžovatelka podstoupila změnu pohlaví. Z důvodů léčebného režimu po operaci byla v dočasné pracovní neschopnosti. Poté, co došlo i k úřední změně pohlaví, oznámila změnu jména a rodného čísla okresní správě sociálního zabezpečení. Pracovnice úřadu jí sdělila, že jí nemůže nadále vyplácet dávky nemocenského při dočasné pracovní neschopnosti vystavené na původní příjmení a rodné číslo. Vysvětlila jí, že ošetřující lékař bude muset ukončit původní dočasnou pracovní neschopnost a vystavit novou. S tím stěžovatelka nesouhlasila, protože úřad by jí vyplatil nižší dávky nemocenského. Ty se zvyšují v závislosti na délce trvání pracovní neschopnosti.

¹¹ Celý text připomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11404>.

¹² Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11558>.



Od České správy sociálního zabezpečení ochránce zjistil, že okresní správa sociálního zabezpečení v případech, kdy se změni identifikační údaje osoby z důvodu změny pohlaví, přenesou nové údaje do evidence dočasných pracovních neschopností v aplikaci NEM (elektronický systém evidence údajů při zpracování dávek nemocenského pojištění). Ošetřující lékař dočasnou pracovní neschopnost neukončuje.

Okresní správa sociálního zabezpečení stěžovatelce poskytla nesprávné informace o postupu v její věci. Po změně pohlaví ale stěžovatelce nadále vyplácela dávky ode dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Česká správa sociálního zabezpečení navíc stěžovatelce zaslala pro kontrolu informativní list důchodového pojištění. V něm jsou evidované pod novým jménem a rodným číslem všechny doby důchodového pojištění, včetně těch, které stěžovatelka získala před změnou pohlaví.

B.3 Pokud soud rozhoduje o dětech, musí být rychlý. Pokud rodiče rozhodnutí nedodrží, musí být ještě rychlejší (sp. zn. 10198/2022/VOP)¹³



O návrhu rodiče, aby soud zajistil dodržování svého rozsudku, kterým upravil kontakt rodičů s dítětem (návrh na výkon), musí soud rozhodnout co nejrychleji. Předseda soudu na to musí dohlédnout stejně, jako by soud vedl o návrhu na výkon samostatné řízení.

Z vyřízení stížnosti na průtahy v řízení musí být jasné, v čem je stížnost důvodná a v čem ne a proč.

Stěžovatel se u soudu opakovaně domáhal toho, aby matka dětí dodržovala rozhodnutí, v němž soud stanovil, kdy mají být děti u matky a kdy u otce. V průběhu dvou let stěžovatel podal k soudu 13 návrhů na výkon rozhodnutí. Soudkyně o nich po celou dobu nerozhodla. K návrhům na výkon rozhodnutí nezaložila nový spis, ale vložila je do spisu, ve kterém rozhodovala o kontaktu rodičů s dítětem. To je obvyklá praxe. O návrzích však nerozhodla. Navíc stěžovatel označil v řízení další období, v němž byla soudkyně devět měsíců nečinná. Stížnost na průtahy v řízení přesto místopředseda soudu vyřídil jako důvodnou jen zčásti. V odpovědi na stížnost přitom nevysvětlil, v čem stěžovateli dává zapravdu a v jaké části stížnost důvodná není.

Předsedkyně soudu s námi souhlasila. Připustila, že kontrola pouze prostřednictvím informačního systému soudu nemusí zachytit všechny případy. Jednou za 14 dnů proto prověří úkony konkrétní soudkyně a zkontroluje její spisy.

¹³ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11142>



B.4 Měnit střechu obsahující azbest lze jen s povolením stavebního úřadu (sp. zn. 12247/2022/VOP)¹⁴



Stavebník může provést výměnu střešní krytiny, která obsahuje azbest, jen na základě povolení stavebního úřadu (podle okolností případu v režimu odstranění části stavby podle § 128 stavebního zákona, nebo v režimu povolovacího procesu podle § 104 a 108, který zahrne i aspekty povolovacího režimu odstranění stavby podle § 128).

Materiály obsahující azbest nemůže stavebník ze stavby odstraňovat stejným způsobem jako běžné materiály a se vzniklými odpady nemůže nakládat jako s běžným stavebním odpadem. Stavebník musí azbestové materiály odstraňovat šetrně a odpady s obsahem azbestu musí okamžitě zabalit do neprodyšného obalu (§ 42 odst. 3 vyhlášky o podrobnostech nakládání s odpady), aby zajistil, že azbestová vlákna nebudou uvolňována do ovzduší (§ 85 zákona o odpadech). Shazování azbestové střešní krytiny ze střechy na zem tyto požadavky nespĺňuje.

Soused stěžovatelky vyměnil svou starou střechu, která obsahovala azbest, za novou. Střechu odstranil neodborně, svépomocí a bez dodržení technologických postupů, které mají zajistit, aby se azbestový prach nešířil do vzduchu. Pracovníci materiál volně shazovali ze střechy na zem, kde se rozbíjel a prášil. Azbestový prach je přitom pro člověka při vdechování karcinogenní. K výměně střechy soused neměl povolení, protože stavební úřad vyhodnotil, že žádné nepotřebuje.

S tímto názorem ochránce nesouhlasil, neboť má za to, že pokud stavebník odstraňuje byť jen část stavby obsahující azbest, musí mít vždy povolení stavebního úřadu (konkrétní povolovací režim se liší podle okolností případu).

Stavební úřad názor ochránce přijal a do budoucna také přislíbil poučovat stavebníky o vhodných postupech při výměně těchto střech. Činnost ochránce tedy přispěla ke změně chybné praxe stavebního úřadu. Nadřízený krajský úřad ochránci dále přislíbil seznámit s jeho závěry i ostatní úřady na své metodické poradě.

B.5 Policista musí vysvětlit, proč chce vidět občanský průkaz (15934/2022/VOP)¹⁵



Zákonná povinnost policisty (podle § 13 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky) poučit osobu, vůči níž vykonává svou pravomoc, o důvodech provedení úkonu, se vztahuje i na pokyn k prokázání totožnosti.

Policista je při plnění úkolů policie povinen dodržovat pravidla zdvořilosti a dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob (§ 9 zákona o policii) bez ohledu na to, zda se tyto osoby vůči němu chovají slušně či nikoli.

¹⁴ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11312>.

¹⁵ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11256>.



Na začátku srpna 2022 proběhlo několik shromáždění poslance Andreje Babiše v Jihočeském kraji. Jedno z nich v Borovanech. Při této akci došlo k tomu, že jeden hoch (posléze ztotožněn jako mladistvý J. S., nar. 3/2007) začal odnášet reproduktor a vrátil ho, až když ho požádala pořadatelka.

Přítomní policisté situaci začali řešit jako možný přestupek.

Podle videozáznamu tři policisté v civilu hochu vyzvali k prokázání totožnosti, ale nesdělili mu důvod (z jakého protiprávního jednání ho podezřívají), tykali mu a byli arogantní. Protože hoch na výzvy nereagoval, použili donucovací prostředky a spoutali ho na zemi, přičemž na něm všichni tři policisté klečeli.

Ochránce sdělil Policii své zjištění a krajský ředitel v reakci na to zajistil proškolení všech policistů o pravidlech pro pokládání výzev, používání donucovacích prostředků, prokazování příslušnosti k Policii ČR i chování k osobám, vůči nimž úkon směřuje. V souvislosti s poutáním na zemi byli policisté také opakovaně poučeni o rizicích tzv. poziční asfyxie. Tato opatření k nápravě jsme považovali za dostatečná a šetření ukončili.

B.6 Byty jako černé stavby (sp. zn. 21/2021/SZD)

V katastru nemovitostí se evidují druhy bytových jednotek (bytů) podle:

- zákona o vlastnictví bytů (zákon č. 72/1994 Sb.) a
- občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.).

Jednotlivé byty se vymezují na základě prohlášení vlastníka budovy. Při vymezování bytů podle zákona o vlastnictví bytů byl vlastník vázán rozhodnutím stavebního úřadu. Jako byt mohl vymezit jen tu část budovy, kterou jako byt stavební úřad povolil. Podle občanského zákoníku je rozdělení budovy na byty závislé jen na vůli vlastníka. Toho někteří developeři zneužívají. Provedou stavbu (resp. její změnu) odlišně od projektové dokumentace, která byla součástí stavebního povolení, nebo úplně bez povolení. Pak vymezí jednotlivé byty, které rozprodají. Kupující mají malou šanci, že rozpor mezi povolením a skutečností odhalí. Proto se může stát, že nevědomky koupí černou stavbu. Řízení ohledně černé stavby pak stavební úřad vede s novým majitelem bytu, ne developerem.

Kvůli řešení tohoto problému ochránce uspořádal jednání s Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním, Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem spravedlnosti a Magistrátem hlavního města Prahy. Výsledkem je proces, v rámci kterého stavební úřady na základě dobrovolné žádosti vlastníka bytu osvědčí soulad prohlášení vlastníka se svým rozhodnutím. Osvědčení pak katastrální úřad promítne na list vlastnictví příslušné bytové jednotky upozorněním. Kupující si tak nahlédnutím do katastru mohou ověřit, jestli stavební úřad povolil byt, který chtějí koupit. Tento proces vyžadoval, aby Český úřad zeměměřičský a katastrální připravil novelu katastrální vyhlášky, která by umožnila vyznačovat upozornění o souladu. Novela vyhlášky nabyla účinnosti 1. ledna 2023. Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo v únoru 2023 metodiku pro stavební úřady, jak má vypadat osvědčení o souladu.



B.7 Konference, kulaté stoly a školení

Datum	Název akce	Druh akce	Forma
10. ledna	Anonymizace (nejen) soudních rozhodnutí	Pracovní jednání	Hybridní
14. února	Správa místních poplatků	Seminář	Online
16. února	Správa místních poplatků – poplatky za komunální odpad	Seminář	Online
23. února	Dobrá praxe v zařízeních ústavní a ochranné výchovy	Seminář	Prezenční (Plzeň)
16. března	Právo na informace a ochrana osobních údajů	Seminář	Prezenční (Brno)
17. března	Právo na informace a ochrana osobních údajů	Seminář	Prezenční (Brno)
22. března	Právo na informace a ochrana osobních údajů	Seminář	Prezenční (Jihlava)
28. března	OSPOD v porozvodovém konfliktu rodičů	Seminář	Prezenční (Brno)
30. března	OSPOD v porozvodovém konfliktu rodičů	Seminář	Prezenční (Brno)
30. března	Děti cizinci bez doprovodu	Seminář	Prezenční (Praha)
30. března	Praktický průvodce poskytováním informací ve veřejné správě	Seminář	Prezenční (Pardubice)



C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

Od roku 2006 je ochránce národním preventivním mechanismem podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení pro osoby omezené na svobodě z moci úřední i v důsledku závislosti na poskytované péči. Svá zjištění a doporučení zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a formuluje standardy zacházení. Předkládá je samotným zařízením a jejich zřizovatelům a systémová doporučení ústředním orgánům státní správy. Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

C.1 Systematické návštěvy a zahájení série návštěv zařízení poskytujících gerontopsychiatrickou péči

Ochránce v prvním čtvrtletí provedl 7 systematických návštěv zařízení a následnou návštěvou prověřil plnění doporučení z dřívější návštěvy v Domově pro seniory Uničov a policejních celách v Jihlavě a Plzni. V rámci návštěv zařízení sociálních služeb, která poskytují péči lidem s demencí, navštívil ochránce domov se zvláštním režimem v Nýdku. Ochránce prověřil podmínky výkonu ústavní výchovy při návštěvě Dětského domova Hodonín a Dětského domova Solenice.

Ochránce zahájil novou sérii návštěv zařízení, která poskytují gerontopsychiatrickou péči. První navštívená byla Psychiatrické nemocnice v Jihlavě.

C.2 Jednání se zástupci Ministerstva zdravotnictví

Ochránce se dne 27. března setkal se zástupci Ministerstva zdravotnictví a projednal s nimi doporučení vyplývající z jeho zprávy z návštěv zařízení dětské lůžkové psychiatrie. Věnoval se rovněž otázce dlouhodobé psychiatrické hospitalizace lidí s náročným chováním, pro které ne vždy existuje vhodná místně dostupná sociální služba.

C.3 Konference, kulaté stoly a školení

Ochránce připravil seminář pro pracovníky zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Prezentovali příklady dobré praxe, které poznali při návštěvách dětských zařízení od roku 2019. Právníci odboru dohledu nad omezováním osobní svobody se účastnili konference Federace dětských domovů a pracovních skupin Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k těmto novým právním úpravám výkonu ústavní výchovy.

Právničky odboru dohledu nad omezováním osobní svobody dvakrát školily policisty v rámci výuky na Policejní akademii Policie ČR. Tématem bylo vždy zacházení s lidmi omezenými na osobní svobodě v policejních celách.

Právníci odboru dohledu nad omezováním osobní svobody absolvovali odbornou stáž v Ústřední vojenské nemocnici, v Domově Vlčího máku, jenž poskytuje služby lidem, především válečným veteránům, kteří vzhledem ke svému věku a zdravotnímu stavu potřebují pomoc při zajištění svých potřeb. Právnička odboru dohledu nad omezováním osobní svobody se ve Varšavě zúčastnila setkání organizací, které monitorují průběh



nucených návratů do tzv. třetích zemí. Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (FRONTEX) tak vytvořila prostor pro sdílení zkušeností lidí z praxe, který mohl být obohacen také o poznatky českého ochránce.



D. Ochrana před diskriminací

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního orgánu pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (*equality body*) v souladu s právem Evropské unie. Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkumy, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od ledna 2018 ochránce pomáhá také cizincům – občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Při tom spolupracuje se zahraničními orgány, které mají obdobné poslání vůči českým státním příslušníkům.

D.1 Odmítnutí romského zájemce o podnájem družstevního bytu (sp. zn. 12227/2022/VOP)¹⁶



Pokud člen družstva a nájemce bytu veřejně nabídne podnájem bytu a následně odmítne zájemce kvůli jeho romskému původu, dopustí se přímé diskriminace. Nic na tom nemění ani jeho tvrzení, že členská schůze družstva rozhodla, že podnájem nelze poskytovat cizincům nebo Romům. Takovým rozhodnutím by se nájemce (člen družstva) neměl řídit, neboť jej navádí k diskriminaci.

Stěžovatel hledal bydlení a chtěl uzavřít podnájemní smlouvu k družstevnímu bytu. Nájemce (člen družstva) mu smlouvu nejdříve nabídl, ale nakonec ji s ním odmítl uzavřít kvůli jeho romskému původu. Zmínil, že členská schůze bytového družstva rozhodla, že do podnájmu není možné přijímat zájemce romského původu a cizince.

Ochránce se zabýval tím, zda se nájemce nebo bytové družstvo mohli dopustit diskriminace. Jelikož na jeho výzvu k vyjádření ani jeden z nich nereagoval, hodnotil případ pouze v obecné rovině. Shledal, že diskriminací může být jak odmítnutí konkrétního zájemce o podnájem, tak pravidlo, které obecně zakazuje přijímat jako podnájemníky osoby určitého etnika. Rozhodnutí členské schůze bytového družstva tak může být naváděním, případně pokynem k diskriminaci. Ochránce sdělil stěžovateli, že shromážděné podklady by v případě podání žaloby měly stačit ke sdílení důkazního břemene, což by mu v soudním řízení umožnilo prokázat diskriminaci.

¹⁶ Zpráva o zjištění diskriminace je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11484>.



D.2 E-learning antidiskriminačního práva¹⁷

Ochránce spustil online kurz o antidiskriminačním právu.¹⁸ Je vhodný pro každého, kdo chce rozumět tomu, jak diskriminaci poznat a řešit. Kurz bude mít celkem šest částí (modulů). První část kurzu byla spuštěna u příležitosti Zero Discrimination Day, který připadá na 1. března. E-learningový kurz vznikl jako aktivita účinnějšího prosazování práva na rovné zacházení v rámci projektu Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv.¹⁹

D.3 Osvěta

Zástupce veřejného ochránce práv vystoupil na tiskovém brífinku, který iniciovala organizace Trans*parent, aby připravila novináře na to, jakým způsobem citlivě a profesionálně komunikovat o tématu trans lidí a jejich právech.

D.4 Zásadní pracovní jednání

V lednu proběhla další z pravidelných schůzek pracovníků České národní banky a právníků ombudsmana. Předmětem jednání byly poznatky ČNB z provedených dohledových šetření k problematice základních platebních účtů a k problematice vedení účtů pro fyzické osoby s opatrovníkem. Dále právníci sdíleli aktuality z oblasti vyřizování podnětů.

Na pozvání se právníci odboru rovného zacházení zúčastnili únorového zasedání Výboru pro vzdělávání Romů. Program byl zaměřen na vyhodnocení efektivity prostředků přidělených v minulém období do různých kulturně-vzdělávacích akcí na podporu romských dětí. Dalším bodem programu byla debata nad hlavními bariérami, které způsobují vysokou segregaci českého školství.

Právníci odboru rovného zacházení představili Výboru pro práva dítěte doporučení veřejného ochránce práv k situaci lidí s variacemi pohlavních znaků a jejich rodin.²⁰ Dále se se účastnili jednání pracovní skupiny pro bezpečnost při Radě vlády pro záležitosti romské menšiny. Shrnuli působnost a aktivity ochránce ve vztahu k činnosti policie a k diskriminaci z důvodu etnického původu a hovořili o možné budoucí spolupráci na workshopech/školeních o diskriminaci cílených zejména na příslušníky policie.

Organizace Spolu, z. s., iniciovala vytvoření pracovní skupiny expertů, k níž přizvala také právníky odboru rovného zacházení. Tato společnost usiluje o zajištění rovného přístupu všech dětí ke kvalitnímu základnímu vzdělávání. Účelem pracovní skupiny je zajištění maximální transparentnosti procesu přijímacího řízení do škol. Na prvním březnovém

¹⁷ Viz tisková zpráva ze dne 1. března 2023, dostupná z:

https://www.ochrance.cz/aktualne/jak_poznat_a_resit_diskriminaci_naucte_se_to_v_novem_e-learningu_ombudsmana/

¹⁸ On-line kurz je dostupný zde: <https://diskriminace.netventic.net/login>.

¹⁹ Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv (směrem k ustavení Národní lidskoprávní instituce v ČR), číslo projektu: LP-PDP3-001. Tento projekt je financován z prostředků Fondů EHP a Norska 2014 – 2021 a státního rozpočtu ČR.

²⁰ Doporučení veřejného ochránce práv ze dne 27. 8. 2021, sp. zn. 54/2021/OZP, dostupné z:

<https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9602>



setkání se členové skupiny věnovali zejména otázkám souvisejícím s procesem přijímání a možnými změnami, školskými obvody a nedostatky v právní úpravě.

Předmětem jednání Rady vlády pro rovnost žen a mužů byla mimo jiné podpora dostupnosti služeb péče o děti v dětských skupinách a tzv. sousedském hlídání a nově připravovaná legislativa na ochranu před domácím násilím.

D.5 Konference, kulaté stoly a školení

Ochránce ve spolupráci s Úřadem vlády ČR uspořádal seminář pro inspektory Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce k tématu prošetřování sexuálního obtěžování na pracovišti. Právničky odboru rovného zacházení představily sexuální obtěžování jakožto jednu z forem diskriminace. Dále společně s inspektory diskutovali o tom, jak co nejefektivněji provést kontrolu namítaného sexuálního obtěžování u zaměstnavatele.

D.6 Mezinárodní spolupráce

V únoru se ochránce se svým zástupcem setkali s komisařkou Rady Evropy pro lidská práva Dunjou Mijatović, která byla na pracovní návštěvě České republiky. V reakci na její otázky týkající se práv lidí s postižením se ochránce a jeho zástupce vyjádřili především k problematice deinstitucionalizace, tedy procesu transformace ústavní péče v péči komunitní. V této souvislosti byla probírána například finanční podpora lidí s postižením, podpora lidí s chováním náročným na péči či potřeba individualizované podpory pro lidi s postižením, vzdělávání romských dětí a odškodňování obětí protiprávních sterilizací. Komisařku informovali o přetrvávajících nedostatcích i pozitivních dílčích změnách v uvedených oblastech. Seznámili ji také se svými aktivitami, jako jsou systematické návštěvy a výzkumná činnost, ze kterých čerpají své poznatky.



E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením

Počínaje lednem 2018 ochránce zastává také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením.

E.1 Zasedání poradního orgánu a jeho pracovní skupiny

Na lednovém zasedání si poradní orgán stanovil priority pro svou práci v letošním roce. Chtěl by pokračovat v práci nad tématy souvisejícími s článkem 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Poradní orgán se článku 19 a právu na nezávislý život člověka s postižením věnuje systematicky a dlouhodobě. Přijal v této věci usnesení, ve kterém ochránce vyzval k tomu, aby věnoval zvýšenou pozornost sledování procesu transformace ústavních služeb ve služby komunitní. A aby ve své činnosti reflektoval výklad článku 19 Úmluvy z pohledu Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením. Mezi další témata, kterými by se chtěl v tomto roce zabývat, patří nastavení příspěvku na péči, fungování lékařské posudkové služby a podporované rozhodování. Závěrem zasedání poradní orgán společně s ochráncem zhodnotil práci za uplynulý rok. V minulém roce poradní orgán například upozornil na nedostatek podpory dětem s kombinovaným postižením ve speciálních školách. Poskytl rovněž cenné připomínky k Pokynům k deinstitucionalizaci, které loni zaslal Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením monitorovacím orgánům a požádal o širokou spolupráci.

V lednu se sešla také pracovní skupina poradního orgánu pro oblast sociálních služeb, jejímž prostřednictvím členové poradního orgánu sdíleli připomínky k probíhající novelizaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.²¹

E.2 Výzkumy a doporučení ke zlepšení situace lidí s postižením

Zohlednění principu univerzálního designu v činnosti Úřadu práce ČR (sp. zn. 9/2021/OZP)²²

Úřad práce ČR poskytuje příspěvky zaměstnavatelům na chráněném trhu práce za účelem zaměstnávání lidí s postižením. Zaměstnavatel může úřad práce požádat o proplacení dalších nákladů, které souvisí s přizpůsobením pracovního prostředí pro zaměstnance s postižením.²³ Může se jednat o speciální software, externí monitor k laptopu, dokovací stanice či polohovací židle a stoly. Ochránce při posuzování rozhodování úřad práce narazil na případ, kdy zaměstnavatel požadoval pořízení „standardních“ mobilních telefonů. Úřad práce se nakonec se zaměstnavatelem dohodl, že náklady na přizpůsobení provozovny uplatňovat nebude, protože telefony nebyly ničím specifické. Ochránce připomněl, že některé moderní technologie a přístroje využívané v práci jsou vyvíjeny na principu univerzálního designu, tj. tak, aby je mohly v co největší míře využívat všechny osoby bez nutnosti specializovaných úprav (včetně lidí s postižením). Ochránce úřadu práce doporučil,

²¹ Ochránce se zapojil do připomínkového řízení a zaslal své připomínky, viz str. 9

²² Doporučení veřejného ochránce práv je dostupné Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11564>.

²³ § 78 odst. 12. písm. c) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.



aby při rozhodování o příspěvku neodmítal, ale naopak podporoval technologie a přístroje, které mohou zaměstnanci s postižením využít bez nutnosti dalších úprav, protože jsou vyrobeny na základě univerzálního designu v souladu s čl. 2 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Úřad práce toto doporučení přijal.

Zpráva Generálního ředitelství Úřadu práce České republiky o plnění tříletého plánu obnovy odborných pracovních skupin pro pracovní rehabilitaci (sp. zn. 20/2023/OZP)²⁴

V návaznosti na doporučení ochránce přijalo Generální ředitelství Úřadu práce České republiky v loňském roce tříletý plán obnovy odborných pracovních skupin pro pracovní rehabilitaci (OPS). Podle plánu obnovy OPS by se měl podíl jejich členů do konce roku 2024 zvýšit na 70 %. V únoru 2023 zaslalo generálnímu ředitelství ochránci první zprávu o plnění tříletého plánu obnovy OPS za rok 2022, ze které vyplývá, že na 58 kontaktních pracovištích ÚP ČR se podařilo naplnit cíl plánu obnovy pro rok 2022 a členové OPS mimo strukturu ÚP ČR tvořili více než 50 % z celkového počtu členů jednotlivých OPS. Naplňování plánu obnovy OPS bude ochránce i nadále sledovat a další zprávu o plnění plánu obnovy za rok 2023 očekává do konce února 2024. S Ministerstvem práce a sociálních věcí ochránce dále komunikuje o realizaci převedení žádosti o pracovní rehabilitaci do verze pro snadné čtení, kdy ministerstvo přislíbilo v tomto formátu upravit uvedenou žádost o pracovní rehabilitaci, ale celou část nově vznikajícího informačního webu.

Doporučení pro Radu pro rozhlasové a televizní vysílání v otázce přípravy akčních a zaváděcích plánů (sp. zn. 79/2022/OZP)

Do 30. června 2023 mají provozovatelé televizního vysílání a poskytovatelé audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání odevzdat Radě pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV) akční a zaváděcí plány. V plánech mají popsat, jak budou do roku 2025 zpřístupňovat televizní vysílání a audiovizuální mediální služby na vyžádání prostřednictvím skrytých titulků, audiopopisu a tlumočení do znakového jazyka. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání (zákon č. 231/2001 Sb.) a zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání (zákon č. 132/2010 Sb.) obsahují velmi málo informací o podobě těchto plánů. Mezi lidmi se sluchovým a zrakovým postižením vznikla obava, jak se provozovatelé a poskytovatelé k nové povinnosti předložit akční a zaváděcí plány v praxi postaví.

Proto ochránce v lednu požádal o jednání s RRTV. Na jednání doporučil, aby vydala informativní materiál pro tvorbu akčních a zaváděcích plánů pro provozovatele a poskytovatele tak, aby došlo k naplnění záměru zákonodárce – postupnému navýšování počtu pořadů zpřístupněných divákům se sluchovým postižením a zrakovým postižením. RRTV na svém březnovém jednání přijala dvě doporučení týkající se akčních a zaváděcích plánů, rozeslala je všem provozovatelům televizního vysílání a umístila je na své internetové stránce²⁵. Doporučení pro poskytovatele audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání RRTV připravuje.

²⁴ Materiály jsou dostupné v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11562>.

²⁵ Viz

<https://www.rrtv.cz/cz/files/pdf/Doporu%C4%8Den%C3%AD%20provozovatel%C5%AFm%20celoplo%C5%A1n%C3%A9ho%20televizn%C3%ADho%20vys%C3%ADl%C3%A1n%C3%AD.pdf>.



E.3 Mezinárodní spolupráce

Evropská platforma ENNHRI (European network of national human rights institutions), jejímž členem je také český veřejný ochránce práv, uspořádala v lednu bilanční on-line setkání. Skupina na něm shrnula svou práci za rok 2022 a představila pracovní plán pro rok 2023, který bude i za přispění českého ochránce naplňovat. Na setkání právníci zastupující veřejného ochránce práv zahraniční kolegy seznámili s jeho poznatky a kroky, jež uskutečnil na ochranu práv lidí s postižením v loňském roce i s jeho prioritami pro letošní rok (např. téma deinstitucionalizace a aktivity navazující na ratifikaci opčního protokolu k Úmluvě).

E.4 Spolupráce s neziskovými organizacemi a lidmi s postižením

Ochránce uspořádal již třetí on-line pracovní setkání na téma „**(Ne)poskytování podpůrných opatření ve speciálních školách po 1. 1. 2020**“, které obsahově navazovalo na setkání, která proběhla v roce 2022. Ochránce seznámil zástupce speciálních škol, speciálně pedagogických center a neziskových organizací s průběžnými výsledky monitoringu dopadů, které přinesla novela vyhláška č. 27/2016 Sb. s účinností od 1. 1. 2020. S ohledem na výsledky diskuze ochránce požádal o odborná stanoviska a statistické údaje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Národní pedagogický institut a Českou školní inspekci. Další setkání by mělo proběhnout ve druhém čtvrtletí tohoto roku.

Bulletin pro spolupracující organizace

Ochránce vydal pro spolupracující organizace další bulletin²⁶. Informuje je v něm o svých aktivitách z oblasti monitorování Úmluvy o ochraně práv osob se zdravotním postižením.

Spolupráce se sebeobhájci

Zástupce veřejného ochránce práv pokračoval v navázané spolupráci ochránce se skupinou sebeobhájců z Uherského Hradiště. Březnová schůzka se s touto skupinou lidí s mentálním postižením uskutečnila v jejich prostorách. Tentokrát přítomní diskutovali o příspěvku na péči, rušení ústavů, kvalitě služeb, podmínkách v dětských domovech, bariérách ve městech a na úřadech i o chybějících odbornících v sociálních a zdravotních službách. Součástí diskuze bylo i zamýšlení sebeobhájců nad tím, jak mohou sami přispět ke zlepšení situace v jednotlivých oblastech.

Setkání participační skupiny sebeobhájců

V březnu proběhlo také druhé setkání participační skupiny sebeobhájců z různých koutů České republiky. Skupina pomáhá veřejnému ochránci práv s monitorováním práv lidí s postižením nebo úpravou materiálů do snadno srozumitelné formy. Setkání se uskutečnilo ve spolupráci s organizacemi Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením ČR a Rytmus – od klienta k občanovi, z. ú. Hlavním tématem bylo bydlení. Sebeobhájci byli v přístupné formě seznámeni s výzkumem v této oblasti a následně se společně zamýšleli nad výhodami a nevýhodami různých forem bydlení i nad překážkami v zajištění

²⁶ Bulletin je dostupný zde:

https://www.ochrance.cz/dokument/bulletin_k_monitorovani_prav_lidi_s_postizenim_2022/.



samostatného bydlení s podporou. Spolu s podpůrci poté vytvořili doporučení ke zlepšení dostupnosti bydlení pro lidi s postižením.

E.5 Konference, kulaté stoly a školení

Noc důstojnosti

6. ledna 2023 si Kancelář veřejného ochránce práv spolu s lidmi na dalších místech po celé České republice připomněla úmrtí Doroty Šandorové. Dorota Šandorová zažívala řadu let týrání ze strany pečovatелů a rukou jednoho z nich před dvěma lety umřela. Ochránce připojením se k této akci znovu upozornil, že špatné zacházení s lidmi s postižením v zařízeních sociálních služeb má i systémové příčiny, jako jsou soustředěnost péče do velkých ústavů či nedostatek sociálních služeb komunitního charakteru, kvůli kterým by mohli lidé s postižením vést nezávislý život tak, jak to předpokládá článek 19 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

Součástí brněnské Noci důstojnosti byla i panelová diskuze nazvaná „**Důstojný život pro všechny**“. O tom, jaké změny jsou potřeba, aby každý člověk, bez ohledu na své postižení či nemoc, mohl žít důstojně, diskutovala kromě zástupce ochránce například i členka poradního orgánu ochránce pro práva lidí s postižením Hana Grygarová nebo Václav Hromada, který má osobní zkušenost s pobytem v psychiatrické nemocnici, a teď působí jako takzvaný peer konzultant a pomáhá dalším lidem v podobné situaci.

Klinika práv zranitelných skupin

Prostřednictvím **Kliniky práv zranitelných skupin**, která je součástí studijního programu na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, jsme seznámily studenty s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. Společně se věnovali zejména právu na nezávislý život lidí s postižením v komunitě.

Seminář k Opčnímu protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením

Dne 23. září 2021 vstoupil v platnost pro Českou republiku Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením. Lidé s postižením žijící v Česku se tak mohou obracet se svými stížnostmi na porušení Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením přímo na Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením.

V prvním čtvrtletí roku 2023 ochránce ve spolupráci s Vládním výborem pro osoby se zdravotním postižením uspořádal k tomuto tématu dva osvětové semináře (Praha a Brno). Účelem seminářů bylo informovat zejména lidi s postižením a organizace hájící jejich zájmy, proč je účelné podat stížnost Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením, jakým způsobem ji podat a jaké podmínky musejí být splněny, jak Výbor OSN posuzuje stížnosti, co se děje po vydání stanoviska Výboru OSN a jakou úlohu mají v tomto procesu vybrané státní instituce.



E.6 Návštěvy zařízení

V prvním čtvrtletí 2023 proběhla v rámci monitorování práv lidí s postižením žijících v pobytových sociálních službách jedna návštěva domova pro osoby se zdravotním postižením. Jednalo se o následnou návštěvu zařízení, která byla zaměřena na ověření naplnění doporučení z prvotní návštěvy.

Brno 10. května 2023

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(elektronicky podepsáno)